

що “санація – це система послідовних, взаємопов’язаних заходів з оздоровлення підприємства-боржника, що здійснюються для відновлення його платоспроможності, досягнення прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді за участю всіх зацікавлених сторін” [1, с. 11]. Н.Тюріна, Н.Карвацка “санація підприємства – це складова антикризового управління, що передбачає застосування системи фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових, соціальних та екологічних важелів, спрямованих на досягнення узгодженості пріоритетних інтересів підприємства з інтересами суб’єктів зовнішнього середовища та внутрішньої гармонізації його діяльності, з метою відновлення платоспроможності та створення передумов для сталого розвитку підприємства у майбутньому” [5, с. 147]. В.Пономаренко, О.Раєвнева, С.Степуріна санацію трактують, як “комплекс послідовних взаємозалежних заходів, що охоплюють усі аспекти життєдіяльності підприємства, спрямованих на запобігання визнання боржника банкрутом і його ліквідації, оздоровлення фінансово-господарського стану боржника, відновлення платоспроможності та ліквідності підприємства в короткостроковому періоді, а також його прибутковості і визначеного рівня конкурентоспроможності в довгостроковому періоді” [2, с. 58].

О.Терещенко [4, с. 21] і багато інших авторів погоджуються з визначенням зарубіжних економістів (Н. Здравомислов, Б. Бекенферде, М. Гелінг) і визначають “санація – це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення чи відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і конкурентоспроможності підприємства-боржника в довгостроковому періоді”.

В Законі “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” виділяють поняття “санація” і “досудова санація”. “Санація – система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансового становища боржника, а також задоволення повністю або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника”. “Досудова санація – система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, інвестор, з метою запобігання банкрутству боржника шляхом реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до початку порушення провадження у справі про банкрутство” [3]. Отже, санація – це комплекс взаємопов’язаних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству суб’єкта господарювання і підтримку його діяльності, внаслідок відновлення платоспроможності і ліквідності в короткостроковому періоді, та прибутковості і визначеного рівня конкурентоспроможності – у довгостроковому за допомогою усіх зацікавлених суб’єктів. Наведене тлумачення санації суттєво полегшує та розширює розуміння його економічного змісту.

Література: 1. Білоконь Т.М. Санація підприємств : організаційно-економічний механізм : монографія / Т. М. Білоконь, Л. М. Несен. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 152 с. – Режим доступу : <http://universum.vinnica.ua/sb/?a=355> 2. Пономаренко В.С. Механізм санаційного управління підприємством : засади формування та моделі реалізації : монографія / Пономаренко В. С., Раєвнева О. В., Степуріна С. О. – Х. : ВД “ІНЖЕК”, 2009. – 304 с. 3. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14. 05. 1992 № 2343-ХІІ. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/ 4. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посібник / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2000. – 412 с. 5. Тюріна Н. М. Теоретичні та практичні аспекти здійснення ефективної санації підприємств / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – №3, Т. 1 – С. 146-152.

Циганенко Г.В.,

*к. е. н., ст. викладач кафедри менеджменту організацій ЖНАЕУ,
м. Житомир, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ З ПЕРЕРОБКИ СІЛЬГОСППРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Високий інвестиційний ризик, недовіра інвесторів, недоліки в системі управління та контролю за діяльністю акціонерних товариств з боку менеджерів, проблеми у формуванні фондового ринку, розбіжності в інтересах різних груп учасників, викликають необхідність

дослідження процесу корпоративного управління в акціонерних товариствах і, зокрема, з переробки сільгосппродукції, застосування якого сприятиме забезпеченню прав інвесторів та власників акціонерного капіталу.

Серед вітчизняних дослідників процесів корпоративного управління відомі напрацювання В. Амбросова, А. Борщ, П. Канінського, Ю. Лупенка, Г. Мазнева, О. Онищенко, П. Саблука, В. Юрчишина та ін. Однак, за різноплановості досліджень, залишається недостатньо вивченою проблема формування ефективного корпоративного управління в акціонерних товариствах з переробки сільгосппродукції, що на постприватизаційному етапі опинились в умовах постійних корпоративних конфліктів між стейкхолдерами [1-5].

У дослідженні використано загальнонаукові методи пізнання економічних процесів, зокрема, системний підхід до вивчення проблем ефективного управління підприємствами корпоративних форм, метод аналізу та синтезу застосовано для обґрунтування проблем корпоративного управління та напрямів їх вирішення, статистико-економічний метод – для діагностики діяльності акціонерних товариств з переробки сільгосппродукції, абстрактно-логічний – для визначення особливостей корпоративного управління в акціонерних товариствах з переробки сільгосппродукції та напрямів їх подальшого розвитку.

Особливостями корпоративного управління в акціонерних товариствах з переробки сільгосппродукції є: порядок створення товариств у процесі приватизації майна державних підприємств, що завчасно визначив коло учасників в переважній кількості – працівників трудового колективу переробного підприємства; суттєвий вплив держави на стратегічний розвиток підприємств, що превентивно визначає характер відносин в рамках товариства з максимальним забезпеченням власних інтересів; територіальна розпорошеність власників акцій, що послаблює контроль "знизу-вверх" і дає можливість менеджменту обмежувати права таких акціонерів; поглиблення внутрішньокорпоративних конфліктів через відсутність спільних інтересів вертикально-інтегрованих учасників.

В ході проведеного аналізу діяльності акціонерних товариств з переробки сільгосппродукції в Житомирській області за період 2009 - 2011 рр. виявлено, що частка збиткових підприємств з недостатнім рівнем покриття та автономії, недостатнім використанням власного капіталу та активів, з незначним обсягом чистого доходу склала 46,2%; прибуткових підприємств, з середнім рівнем покриття та автономії, що недостатньо використовували власний капітал та активи, отримували непостійний розмір чистого доходу – 42,8%; прибуткових підприємств, що ефективно використовували власний капітал та активи – 10,7%. Отже, господарська діяльність підприємств була нерентабельною, підприємства тяжіли до великих та середніх публічних форм господарювання, надто залежні від зовнішніх джерел фінансування, працювали в умовах недостатньо розвинутого фондового ринку. Функціонування цих підприємств лежить у просторі причинно-наслідкового зв'язку між їх корпоративним управлінням і результатами господарювання. Було з'ясовано, що ознайомлення з Принципами корпоративного управління в Україні провели 50% товариств, а використання стандартів в практиці майже відсутнє; організація системи корпоративного управління часто є формальною; участь акціонерів в управлінні товариствами не вмотивована, з порушенням основних прав, мало поінформована, має місце значний вплив менеджерів на прийняття рішень; організація роботи органів управління здійснюється на основі статуту та внутрішніх положень, проте з нечітким переліком делегованих повноважень, наглядова рада недостатньо виконує функції щодо представлення інтересів акціонерів та захисту їх прав; інформаційне забезпечення є непрозорим та нерегулярним, не враховуються цілі користувачів; систематично порушуються права міноритарних акціонерів щодо управління при організації скликання та проведення загальних зборів; у 75% не забезпечуються майнові права щодо отримання дивідендів та інших вигод господарської діяльності товариства. Визначено, що проблеми функціонування акціонерних товариств з переробки сільгосппродукції пов'язані з практичним застосуванням корпоративного управління, де вдосконалення відносин щодо розподілу власності та управління дозволить підвищити ділову активність суб'єктів господарювання до прибуткового рівня.

Подальший розвиток аграрного корпоративного сектора в ринкових умовах потребує інтеграційних процесів, особливо у виробництві та промисловій переробці сільгосппродукції. Акціонерні товариства з переробки сільгосппродукції мають можливість через застосування корпоративного управління забезпечити сталість відносин з виробниками сільськогосподарської

продукції на основі процедури розподілу власності або участі в управлінні. Залучення цих учасників у корпоративні відносини повинно бути вмотивованим через інтереси управління, і, як їх результат – раціональний розподіл чистого прибутку переробних підприємств у зв'язку із забезпеченням прав технологічно пов'язаних акціонерів.

Необхідними заходами для підвищення ефективності корпоративного управління в акціонерних товариствах з переробки сільгосппродукції є: введення у практику Принципів корпоративного управління в Україні та організація внутрішньої регламентації їх діяльності щодо раціонального розподілу повноважень між органами управління, створення комітетів наглядової ради, визначення меж відповідальності посадових осіб, розроблення інформаційної політики, посилення контролю за фінансово-господарською діяльністю з боку незалежних ревізорів, забезпечення прав заінтересованих осіб (в тому числі технологічно пов'язаних) через введення до складу наглядової ради представників з виробників сільськогосподарської продукції. Впровадження заходів, пов'язаних із підвищенням якості корпоративного управління, забезпечить прозорість відносин між учасниками, а подальше поглиблення інтеграційних зв'язків на основі власності та управління, сприятиме діловій активності та прибутковій діяльності акціонерних товариств з переробки сільгосппродукції.

Література: 1. Борщ А.Г. Розвиток корпоративного бізнесу в АПК – шлях до відродження великотоварного виробництва / А.Г. Борщ // Науковий вісник НАУ – 2008. – Вип. 131. – С. 64-70. 2. Власність у сільському господарстві / за ред. В.В. Юрчишина, П.Т. Саблука, О.М. Онищенко [та ін.]. – К.: Урожай, 1993. – 348 с. 3. Канінський П.К. Трансформаційні процеси в аграрній сфері / П.К. Канінський // Продуктивні сили України і регіональна економіка: зб. наук. пр. – К.: ДОД РВПС України НАН України, 2006. – С. 9-18. 4. Лупенко Ю. Акціонерний сектор вітчизняної економіки / Ю. Лупенко // Економіка України. – 2005. – №1. – С. 42-46. 5. Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання / за ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. – К.:ІАЕ, 2001. – Т. 1. – 831 с.

Цимбалюк О.В.,
ст. викладач кафедри менеджменту НМетАУ,
м. Дніпропетровськ, Україна

ЕКСПЕРТНІ МЕТОДИ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ТЕХНІЧНИХ РИЗИКІВ

Управління технічними ризиками на виробничому об'єкті сьогодні прийнято розглядати, як системний підхід до ухвалення рішень і розробки практичних заходів, направлених на запобігання або зменшення небезпеки для життя і здоров'я працівників, мінімізацію ушкоджень майну промислового підприємства і довіллю при експлуатації і обслуговуванні обладнання.

Під технічним ризиком розуміють пошкодження, поломки, машин, обладнання, механізмів і установок. В управлінні технічними ризиками важливу роль відіграє організаційно-методична база превентивної управлінської діяльності. Коли йдеться про вміння керівників виявляти і вирішувати проблеми, йдеться саме про те, наскільки грамотно обираються придатні методи управління ризиками. Більшість сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців розглядають дві групи методів оцінки ризику: кількісні (об'єктивні) та якісні чи суб'єктивні. (евристичні) [1-3]. Кількісні методи широко описані в літературі й використовуються як стандартні процедури в комп'ютерних програмах. Існують ситуації, коли у зв'язку з відсутністю достовірної інформації, використання статистичних методів кількісної оцінки не уявляється можливим. У таких випадках широко застосовуються методи, що використовують результати досвіду й інтуїцію, тобто евристичні методи. Особливістю евристичних методів і моделей є відсутність строгих математичних доказів оптимальності одержуваних рішень. Загальною спрямованістю цих процедур є використання людини як "вимірювального приладу" для одержання кількісних оцінок процесів і суджень, які через неповноту й невірогідність наявної інформації не піддаються безпосередньому виміру.

Прикладами традиційних евристичних процедур є різні експертизи, консиліуми, наради й т.п., результатом яких є експертні оцінки стану об'єкта дослідження. Вони називаються методами експертних оцінок. Сутність і втримування цих методів описані в літературі [1,4]. Однією зі сфер його застосування є якісний аналіз і кількісна оцінка ризиків. Метод визначення ступеня ризику шляхом експертних оцінок носить більш суб'єктивний характер у порівнянні з іншими методами. Ця суб'єктивність є наслідком того, що група експертів, що займається аналізом ризику,